

HIV Latvijā tikai kā aisbergs

Lai novērstu HIV epidēmiju, speciālisti grib mainīt diagnostikas pieeju

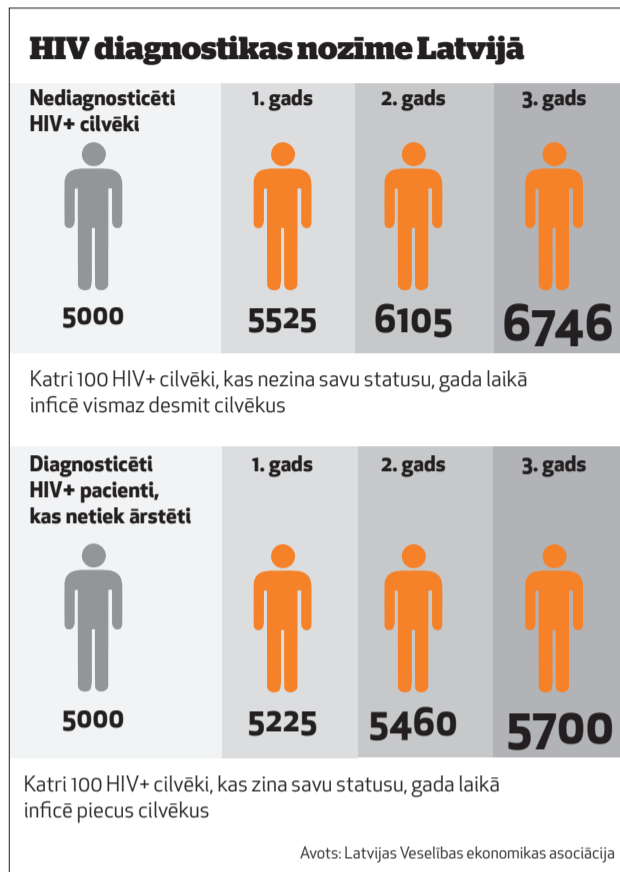

Anna Strapcāne

LATVIJĀ šobrīd ir ap 10 000 ar HIV inficētu cilvēku, bet tikai pusei no tiem slimība atklāta. No tiem vien 35% saņem terapiju, bet tā efektīva ir 64% gadījumu. Latvijas Veselības ekonomikas asociācija aprēķinājusi, ka rezultātā vien 11% ar HIV inficēto sasniegts terapijas mērķis. Lai gan Latvijā situācija kļūst ar ārstēšanu, pēc speciālistu domām, steidzami jādomā par to, kā diagnosticēt HIV tiem, kuri paši, iespējams, par šo infekciju nemaz nenojauš. Jau šobrīd speciālisti attiecībā uz HIV Latvijā grib lietot vārdu «epidēmija».

Nedrīkst ignorēt

Latvijā ik gadu atklāj aizvien vairāk cilvēku, kuri inficējušies ar HIV, turklāt tendence ir augšupejoša. «Tas mūs ļoti satrauc, un tā ir tikai tā daļa, par kuru mēs uzzinām, – viņi ir veikuši izmeklēšanu,» *Dienai* stāsta Baltijas HIV asociācijas valdes priekšsēdētāja Inga Upmace. Pēc Pasaules Veselības organizācijas (PVO) aprēķiniem ar HIV inficēto cilvēku Latvijā varētu būt divas reizes vairāk, nekā ir atklāts, tāpēc ļoti būtiski ir veselības aprūpē iesaistīt to daļu, kas par savu infekciju nezina. Latvijas veselības ekonomikas asociācijas valdes priekšsēdētāja Daiga Behmane *Dienai* norāda, ka katrī simts HIV pozitīvi cilvēki, kuri nezina savu statusu, gada laikā inficē vismaz 10 cilvēku. Nemeklējot risinājumu, pēc trīs gadiem Latvijā varētu būt nevis ap 5000 cilvēku, kuri par iegūto infekciju

nenojauš, bet jau 6747 cilvēki. «Ignorējot HIV epidēmiju, pacientu skaits turpinās nekontrolēti augt,» piebilst speciāliste. Vilcināties šajā ziņā nevajadzētu, jo ātri vai vēl ikviens HIV pozitīvs cilvēks būs jāārstē.

Pārņemt pieredzi

Sliktāka situācija, pieaugot ar HIV inficēto cilvēku skaitam, ir Igaunijā, tomēr tur, apzinoties situācijas nopietnību, nolēmts rīkoties citādi. No nākamā gada izmeklējumu veikšanai izveidots speciāls budžets ārpus ģimenes ārstu kvotām, lai visiem pacientiem vecumā no 18 līdz 59 gadiem varētu piedāvāt veikt

HIV eksprestestu vai pārbaudīt analīzes laboratorijā. Šāds pienākums Tallinā un Narvā, kur HIV infekcija ir visizplatītākā, būs visiem ģimenes ārstiem, un pacientiem piedāvās to neatkarīgi no viņu sūdzībām un simptomiem. I. Upmace stāsta, ka viena projekta ietvaros mēģināts ieinteresēt arī Latvijas ārstus darīt līdzīgi, bet nav bijis atsaučības, jo tas prasa papildu laiku. Pēc I. Upmaces domām, šis darbs būtu jāuztic ārstu otrajai māšai un šajā virzienā tomēr jāiet. Ņemot vērā, ka Rīgā katrs 200. iedzīvotājs ir HIV inficēts, vidēji ģimenes ārstam būtu jābūt vismaz 10 šādiem pacientiem.

«Trīs gadu laikā nepieciešams veikt aptuveni 500 tūkstošus HIV testu.»
Daiga Behmane

Arī D. Behmane uzskata, ka lielāks efekts būtu, ja tiktu iesaistīti ģimenes ārsti. Dažu gadu laikā varētu veikt visu pie viņa pierakstīto pacientu pārbaudi. Viena analīze neprāstītu daudz vairāk darba, bet tai noteikti būtu jābūt iekļautai valsts apmaksāto izmeklējumu skaitā. Jautājums gan ir par to, vai šis izmeklējums pacientam būtu brīvprātīgs vai obligāts. Pēc D. Behmanes domām, te sabiedrības interesēm vajadzētu būt nozīmīgākām pār individuālo interesēm. «Mums ir ļoti būtiski valstī samazināt šo infekciju. Kopējais sabiedrības ieguvums būtu daudz lielāks, ja tas būtu jāveic,» saka speciāliste.

Ģimenes ārsti gan ir skeptiski. Kā *Dienai* atzīmē Latvijas Ģimenes ārstu asociācijas vadītāja Sarmīte Veide, profilaktiskajiem laboratoriskajiem izmeklējumiem finansējums vispār nav paredzēts. Turklāt tikai pusei ģimenes ārstu ir otrās māšas, kas šos pieņēmumus varētu veikt. Salīdzināt Latvijas situāciju ar Igaunijas nebūtu korekti, jo arī kopējais finansējums veselības aprūpes nozarei te ir krietni mazāks. Jautājums ir arī par

to, vai šādas profilaktiskas pārbaudes valstij atmaksātos?

D. Behmanei ir atbilde – tas būtu izdevīgi. Respektīvi, lai diagnosticētu aptuveni 90% no HIV inficētajiem cilvēkiem, trīs gadu laikā nepieciešams veikt aptuveni 500 tūkstošus testu. Tas varētu izmaksāt 1,8 miljonus eiro, bet radītais ietaupījums būtu aptuveni divas reizes lielāks – 3,5 miljoni eiro. D. Behmane skaidro, ka savlaicīgi veicot diagnostiku, ieguvums ir nesaslīmušajos cilvēkos, – nākotnē daudz mazāk būtu HIV inficētu pacientu, kas līdz ar to nebūtu jāārstē. Veicot šos testus, iespējams novērst vismaz 1000 cilvēku inficēšanos ar HIV nākamā trīs gadu laikā.

Darbojas bez plāna

Lai sistēmā iesaistītu vairāk ģimenes ārstu vai īstenotu citas lietas, vispirms gan jābūt skaidram plānam. Gan I. Upmace, gan D. Behmane uzskata, ka šobrīd tiek strādāts ļoti fragmentāri, jo valstī nav ne HIV infekcijas izplatības ierobežošanas plāna, ne atbilstošu HIV testēšanas vadlīniju. Iepriekš izstrādātā stratēģija bija spēkā līdz 2013. gadam, un, lai gan darbs pie jaunās sācies būtībā uzreiz, rezultāta joprojām nav. D. Behmane pieļauj, ka problēma slēpjas tajā, ka plāna izpilde prasītu lielu finansējumu, bet, ja būtu vismaz skaidrs, kādu mērķi vēlas sasniegt, vispirms varētu īstenot prioritāros pasākumus, kam nav vajadzīga liela nauda. «Ja Latvija ir viena no retajām valstīm, kur ik gadu pieaug jaunatklāto HIV gadījumu skaits, nevar būt situācijas, ka valstī nav stratēģijas, kā rīkoties,» saka D. Behmane. Te viņai ir taisnība – arī

Veselības ministrijas (VM) pārstāvis Oskars Šneiders *Dienai* apstiprina, ka stratēģija nav apstiprināta, jo nebūs naudas, lai to īstenotu. «Jāsamēro vajadzības ar iespējām. Plāns ir jāpils tikai tad, ja tas ir realizējams. Formāli radīt plānu – ieguldīt darbu, aicināt ekspertus – nav īsti jēgas, ja tam nav finansējuma,» saka O. Šneiders. Pēc viņa teiktā noprotoams, ka diskusija ar speciālistiem par nepieciešamajiem uzlabojumiem varētu notikt 2018. gadā, kad valdībā veselība būs prioritāte.

Speciālisti uzstāj arī uz HIV testēšanas vadlīniju izstrādi, domājot, kā un vai iesaistīt vairāk arī ģimenes ārstus. Vienas vadlīnijas izstrādātas pirms diviem gadiem, bet, pēc I. Upmaces domām, tās būtu jāveido vairāk pielāgotas esošajai situācijai, aptverot plašāku cilvēku loku, jo HIV infekcija vairs nav tikai riska grupu problēma.

Tāpat būtu jābūt plānam, kā iesaistīt nevalstiskās organizācijas, kas patlaban savas aktivitātes īsteno atsevišķu projektu ietvaros, – kad noslēdzas projekts, pārtrūkst arī darbība. Panākts gan tiek arī pozitīvs rezultāts. Piemēram, no nākamā gada pavasarā valsts nodrošinās piena maisījumus zīdaiņiem līdz viena gada vecumam, kuru mātes ir inficētas ar HIV. Šogad uzsākta arī HIV/AIDS pacientu ārstēšana agrākā slimības stadijā, kas gan joprojām nav pietiekami savlaicīgi, taču ir solis uz priekšu. Savukārt no nākamā gada sākuma papildus jau esošajiem HIV profilakses punktiem un divām mobilažām vienībām sāks darboties vēl viena mobilā vienība Rīgā.●

TirgusDiena

>> Sludinājumus var iesniegt:

- SIA Izdevniecība Dienas Mediji Rīgā, Andrejostas ielā 2 (Andrejsalā), tālr. 67063181
- pa e-pastu: pieteikumi@diena.lv

Nekustamais īpašums

DZĪVOKĻI

PĀRDOD

Garkalnes nov. Garkalnē – svaigi izremontēti 2 istabu dzīvokli, 47 kv.m., specprojekts, izolētas istabas. Pakešu logi, jauni radiatori. Autonomā gāzes apkure. Zemi komunālie maksājumi. Cena EUR 29 000. Tālr. 29117311.

MEŽS UN ZEME

PĒRK

Īpašumus ar mežu visā Latvijā. Arī izstrādātus. Tālr. 29481186.

Pakalpojumi

Jumta remonts. Tālr. 26440132.

Dēļu, parketa grīdu slīpēšana, lakošana. Tālr. 28308395.

Izgatavojam un uzstādām automātiskos garāžu vārtus. Vārti tiek izgatavoti no jaunākās paaudzes Itāļu paneļiem un komplektējošām daļām. Uzstādām ar Vācu automātiku. Labākas cenas un ātri izpildes termiņi. Tālr. 29340588.

Zāģē bīstamus kokus, zarus grūti pieejamās vietās. Tālr. 29178090, Kaspars, Kristīne.

Veicam bēniņu, pažobeļu un komunikāciju šahtu siltināšanu ar Poroc u.c. beramajām akmens vatēm. Beramās vates iegāde un iestāde Jums izmaksās par 20-25% lētāk kā lokālo materiāla izmaksās bez iestādes. Tālr. 29113969, 29432827.

Veicu māju apmūrēšanas darbus ar ķieģeļiem, mūrēju iekštelpu dekoratīvās sienas, u.c. 20 gadu darba pieredze. Kvalitatīvi garantēju. Tālr.: 26550791. Eduards.

Profesionāla telpu uzkopšana! Biroju uzkopšana, teritoriju uzturēšana, logu mazgāšana, flīžu un citu grīdas segumu tīrīšana, telpu uzkopšana pēc remonta, ģenerāltīrīšana. Tālr. 29850373.

Pieredzējis rīkstnieks noteiks labāko vietu akas rakšanai, diķa vietas izveidei, mājas pamatu lielīšanai. Tālr. 26550791.

Mājai un ģimenei

ANTI KVĀRIE PRIEKŠMETI

PĒRK

Dārgi pērk grāmatas, gleznas, porcelāna un karmikas vāzes, šķīvjus, figūriņas, monētas, dzintara izstrādājumus, ordeņus u.c. Tālr. 25928648.

Gleznas, grāmatas, mēbeles, porcelānu, figūriņas, naudu, dzintaru, atklātnes, pastmarkas, senlietas. Matisa 129. Tālr. 29193857, 67277579.

Izsoļu nams dārgi pērk un pieņem izsolēm gleznas, keramikas, porcelānu un citus mākslas darbus. Konsultācijas un novērtēšana bezmaksas. Jēkaba iela 26/28. Tālr. 29528684.

Senu un antikvāru mēbeļu restaurācija. Nopirkšu nerestaurētas mēbeles. Tālr. 29257879.

NODERĪGAS LIETAS

PĀRDOD

Granti, smilti, šķembas, melnzemi, kūtsmēsļus, atsijas. Tālr. 29476312.

Pirtskrāsnis, boileri. Tālr. 29476312.

Malku ar piegādi. Tālr. 29476312.

PĒRK

Aspazijas kopotos rakstus "Mana dzīve un darbs" 6 sējumos (1931.-1943.) pilnu komplektu. Tālr. 26374452.

Ulmanlaika čuguna vannu. Vēlams labā stāvoklī, atjaunojamu. Izskatīšu visus variantus. Tālr. 29117311.

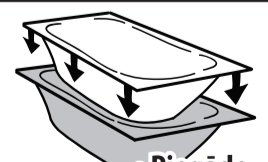
Transports

VIEGLĀS AUTOMAŠĪNAS

PĒRK

Dažādas auto. Tālr. 29227215.

JAUNA VANNA VECAJĀ VANNĀ 2H!

• Piegāde
• Montāža
26310088
67243324

www.vannavanna.lv